

2025 KURBAN BAYRAMI

BAYRAM SABAHI

KURBAN: TESLİMİYETİN VE TEVEKKÜLÜN ZİRVESİ

YAZAR: ALİ AYKAÇ

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِنَّ اللَّهَ لَا يَنْظُرُ إِلَى صَوْرَتِكُمْ وَأَمْوَالِكُمْ،
وَلَكِنْ يَنْظُرُ إِلَى قُلُوبِكُمْ وَأَعْمَالِكُمْ

“Şüphesiz ki Allah, ne suretlerinize ne mallarınıza bakar; ancak kalplerinize ve amellerinize bakar.”

Müslim, Birr, 33.

iletişim : (0)541 934 3778 daha fazlası için: www.aliaykac.com

Bu içerik, yazarının izni olmadan kısmen veya tamamen kopyalanamaz ve dağıtılamaz. İlgili yasağa aykırı hareket eden kişiler hakkında, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'na göre telif hakları kapsamında yasal işlem başlatılacaktır.

بِسْمِ اللَّهِ، الْحَمْدُ لِلَّهِ، وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ

Hamd, bizleri yokluktan varlığa çıkaran, **insan olma şerefini bahşeden**, kulluğumuzun nişanesi olarak bayramları lütfeden Allah’a ﷺ mahsustur. **O Allah ﷻ ki, zamanın akışına rahmet menfezleri yerleştirmiş**, kuluna yılda iki defa sevinç ve secdeyi aynı anda tattırmıştır. Salât ve selâm, kurbanı sadece bir hayvan kesmek olarak değil, **hayatını bütünüyle Allah’a ﷻ adamak olarak anlayan, canını, malını ve evladını tereddütsüzce Hakk’a teslim eden** Peygamberler zincirinin son halkası, **Hz. Muhammed Mustafa ﷺ’in** üzerine olsun. Selâm olsun onun aline, ashabına ve onun izinden kıyamete dek yürüyen muvahhid kullara.

Pek Aziz ve Muhterem Müslümanlar,

Bayram sabahlarının o serin ve tazeleyici havası, sadece teni değil, ademoğlunun **ruhunu da yıkayan bir rahmettir**. Kurban sabahı; teslimiyetin secdeye dönüştüğü, sadakatin ete kemiğe büründüğü, kulluğun yeniden dirildiği bir gündür. O sabah, sadece hayvanların değil, **kalpleri esir almış ihtirasların da bıçağa yatırıldığı** andır. O gün, Allah’a ﷻ yakınlaşmanın kanla değil, kalple mümkün olduğunu idrak etme vaktidir.

Bugün, her ev bir İbrahim’in duasıyla titreşir; her evlat, bir İsmail gibi **“Emrolunduysan yap”** teslimiyetiyle imtihan edilir. Kurban Bayramı, sadece bir hatıranın yıl dönümü değildir; o, her mü’minin yılda bir kez kendi iç âlemine dönüp, nefsinin karşısına dikilerek şu soruyu sorduğu

mukaddes bir duraktır: **“Ey nefsim, seni Allah’a ﷻ feda etmeye hazır mıyım?”** İşte o an, kurbanın en büyük sırrı açığa çıkar: **Kesen el değil, teslim olan gönüldür.**

Bizi bugün buraya toplayan bayram sadece bir şenlik değil, **kulluk yolunda verilen en büyük imtihanın hatırasıdır.** Bizler bugün burada, **Sâfâ ile Merve** arasındaki bir annenin sabrını, bir babanın gözyaşlarını, bir çocuğun gözünü kırpmadan boynunu uzattığı teslimiyeti yâd ediyoruz. Zira **Kurban Bayramı**, sadece bir kesim değil, **bir teslim meselesidir.** Öyle ki, bu teslimiyetin nişanesi olan hadise Kur’an’da şöyle anlatılır:

فَلَمَّا أَسْلَمَا وَتَلَّهُ لِلْجَبِينِ وَنَادَيْنَاهُ أَنْ يَا إِبْرَاهِيمُ قَدْ صَدَّقْتَ الرُّؤْيَا
إِنَّا كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ

“İkisi de teslim olup İbrahim oğlunu alnı üzerine yatırınca, ona şöyle seslendik: ‘Ey İbrahim! Rüyanın gereğini yerine getirdin. Biz iyilik yapanları işte böyle ödüllendiririz.’”¹

Kaynaklarda verilen ayrıntılı bilgilere göre Hz. İbrâhim, rüyasında aldığı buyruğu yerine getirmeye karar verip gerçekleştirmek üzereyken, bu tutumuyla **Allah tarafından tâbi tutulduğu büyük teslimiyet sınavını kazandığı için** Allah Teâlâ, Cebrâil aracılığıyla görkemli bir koç göndererek oğlunun yerine bunu kurban etmesini istemiş, Hz. İbrâhim’de

¹ Sâffât, 37/103-105.

öyle yapmıştır. Hz. İbrâhim, daha önce yakılmayı göze alacak derecede tehlikelere göğüs gererek putperestlere karşı mücadele verdiği gibi bu defa da evlâdını kurban etme buyruğuna da tereddütsüz boyun eğmiş; bu büyük özveriye karşı yüce Allah hem onun vaktiyle ateşte yanmasını önlemiş hem de şimdi oğlunu ölümden kurtarmıştır. Bir başka nişanesi olarak ta 105 ve 110. âyetlerde iki defa tekrar edilen, **“İşte iyileri biz böyle ödüllendiririz”** ifadesi bu lutuflara işaret etmektedir. Ayrıca 108-109. âyetlerde ² de İbrâhim’in sonraki bütün kuşaklar arasında selâm ve saygıyla anılmasının sağlandığı, isminin ebedîleştirildiği bildirilmektedir. Nitekim bugün de Hz. İbrâhim kitâbî dinlerde saygın bir yere sahiptir. Biz müslümanlar, bütün peygamberleri derin bir saygıyla andığımız gibi özellikle **“Allahümme salli...”** ve **“Allahümme bârik...”** diye başlayan dualarımızda Peygamber efendimizin yanında Hz. İbrâhim’i de anarız.

Dikkat çeken diğer bir kısım ise ayette geçen فَلَمَّا أَسْلَمَ yani **“İkisi de teslim olduklarında”** ifadesi, kurbanın sadece bir kişinin değil, bir ailenin teslimiyetini simgelediğini gösterir. Bu öyle bir teslimiyettir ki, İbrahim’in hanesi kıyamete kadar insanlığa örnek olmuş, sadece İsmail’in değil, her müminin kalbinde yankılanmıştır.

² وَتَرَكْنَا عَلَيْهِ فِي الْآخِرِينَ سَلَامٌ عَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ

Onun hakkında, “İbrâhim’e selâm olsun!” ifadesini sonradan gelen nesiller arasında devam ettirdik. Sâffât, 37/108-109.

İşte bu yüzden, kurban yalnızca tarihte yaşanmış bir kıssanın değil, bugün de her Müslüman hanede yeniden yaşanan bir imtihanın adıdır. Bugün, kurbanlıkların yere yatırıldığı her evde aslında tek bir soru yankılanmalıdır: **“Ben Rabbime ﷻ ne kadar yakınlım? Onun rızası uğruna, en sevdiklerimi gönlümün tahtından indirebilir miyim?”** Zira kurban yalnızca kesilen bir hayvan değil, Allah’a ﷻ yaklaşmanın ve fitratı arındırmanın sembolüdür. **Gönlümüzde Allah ﷻ ile aramıza giren her şey –mal, makam, evlat, tutku ve nefis– birer kurbanlık adaydır. Onlar kesilmedikçe teslimiyet tamam olmaz, teslimiyet tamam olmadıkça bayram da hakiki anlamda bayram olmaz.**

Kurban Bayramı, nefsin tahtını yıkıp, Allah’ın ﷻ rahmetini baş tacı etme günüdür. İşte bu yüzden, her kurbanın gölgesinde aslında bir muhasebe, her damla kanda bir arınış gizlidir.

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِنَّ أَعْظَمَ الْأَيَّامِ عِنْدَ اللَّهِ تَعَالَى يَوْمُ النَّحْرِ، ثُمَّ يَوْمُ الْقَرِّ

“Allah katında günlerin en büyüğü Kurban günü, sonra da Teşrik günlerinden birincisidir.”³

Demek ki bugün, sadece sevinçlerin değil, Allah’a ﷻ en büyük yakınlığın yaşandığı gündür. Bugün, insanın kendi benliğini Allah’a ﷻ kurban ettiği gündür. Çünkü asıl

³ Ebû Dâvûd, Savm, 66.

kurbanlık, sahibine teslim olmayan nefistir. Onu kesmeden, hiçbir kurban gerçekten kesilmiş olmaz.

Kurban, sadece bir ibadet değil; kul ile Rabbi arasında sadakatin, imanın ve teslimiyyetin sınılandığı ilâhî bir imtihandır. Bu büyük ibadetin özünde şekil değil ruh, dış görünüş değil niyet vardır. **Teslimiyyet; emredileni sorgulamadan, hikmetini beklemeden سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا işittik ve itaat ettik** diyebilmektir. Tıpkı Hz.İbrahim'in ve Hz.İsmail'in yaptığı gibi...

فَلَمَّا أَسْلَمَا ifadesi, teslimiyyetin yalnızca Hz. İbrahim'in değil, aynı zamanda Hz. İsmail'in de bilinçli ve gönüllü bir tercihi olduğunu bizlere anlatmaktadır. Ne baba olarak Hz. İbrahim bir baskının, ne de evlat bir evlat olarak Hz. İsmail mecburiyyetin içindedir. Aksine, ikisi de Allah'a ﷻ olan derin muhabbetleriyle, iradelerini O'nun iradesine teslim etmişlerdir. Bu teslimiyyet, emir geldiği anda sadece baş eğen değil, sevdiği şeyler uğruna canını bile seve seve feda eden bir kalbin teslimiyyetidir.

Hz. İbrahim'in bıçağı oğluna değil, nefesine yönelmiş; Hz. İsmail'in suskunu korkudan değil, teslimiyyetten doğmuştur. Bu yüzden Kurban, sadece bir itaat değil, aynı zamanda bir Allah'a olan aşk ve sadakatlerinin meselesidir. Çünkü sevgi, sözle değil; Allah ﷻ uğruna vazgeçilebilenlerle, fedâ edilebilenlerle ispat edilir.

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: إِنَّ اللَّهَ لَا يَنْظُرُ إِلَى صُورِكُمْ وَأَمْوَالِكُمْ، وَلَكِنْ يَنْظُرُ
إِلَى قُلُوبِكُمْ وَأَعْمَالِكُمْ

***“Şüphesiz ki Allah, ne suretlerinize ne mallarınıza bakar;
ancak kalplerinize ve amellerinize bakar.”⁴***

Kurban, bir ticaret değil; bir teslimiyet beyannamesidir. O, dünya pazarlarında yapılan sıradan bir alışverişten ibaret değildir; çünkü karşılığı sadece bu dünyada değil, ebedi yurtta verilecek bir yakınlıktır. Kurban, kulun kalbinde Allah ﷻ’tan daha kıymetli tuttuğu her şeyi fark edip, onları **bilerek ve isteyerek Rabbi ﷻ uğruna terk etmesidir**. Bu yüzden kurban, sadece bir hayvanın boğazlanması değil; **kulun, kalbindeki bağların, tutkuların ve dünyevî bağımlılıkların kesilerek Allah’a ﷻ yönelmesidir**. Asıl kesilmesi gereken, insanı Rabbinden ﷻ uzaklaştıran o görünmez iplerdir. Kurban, işte bu bağı koparabilenin bayramıdır.

Hız. İbrahim’in bıçağı, Hız. İsmail’in tenine yönelmeden önce, onun nefesine, babalık duygularına ve dünya ile kurduğu bağlara saplanmıştı. Çünkü asıl kurban, insanın içindeki görünmeyen putları kesmeye niyet etmesidir. Evlat sevgisi, can kaygısı, dünyevî aidiyetler... Her biri tek tek ilâhî aşkın terazisine konulmuştu. **Zira kurban, sadece dış dünyada değil, insanın iç âleminde de bir inkılapdır**. Bu

⁴ Müslim, Birr, 33.

yüzden kurbanın hakikati, akıtılan kanda değil; arınan, saflaşan ve sadece Allah'a ﷻ yönelen bir kalptedir. Gerçek kurban, bıçağın ete değil, gönüldeki ilahlara dokunduğu andır.

Kurban, Allah'a ﷻ yaklaşmak için maddî bir bedel ödemek değil; insanın kalbini O'ndan ﷻ uzaklaştıran bağları birer birer koparma iradesidir. Yani mesele, sadece bir hayvanı kesmek değil; kulun yönünü tüm benliğiyle Rabbi'ne ﷻ döndürmesidir. Çünkü asıl bayram, insanın gönlünde taht kurmuş olan *İsmaillerini* seccadeye yatırabildiği andır. Bu, evlat olabilir, mal olabilir, tutkular veya nefsin arzuları olabilir... Ve gerçek kurban, sahibine boyun eğmeyen nefsi, secdenin huzuruna çağırabilmektir. Zira Allah'a ﷻ yakınlık, kanla değil, tereddütsüz bir teslimiyetle ve gönülden bir vazgeçişle inşa edilir.

Bugün bir kurbanın başında dururken, yalnızca hayvanı değil, içimizde büyüttüğümüz **bencilliği, kibri, tutkuları ve dünyevîleşmiş arzuları da yere yatırmalıyız.** Kurbanlık hayvan nasıl ayaklarını uzatıp sessizce kaderine razı oluyorsa, **biz de Allah'ın ﷻ emrine razı olmayı öğrenmeliyiz.** Zira teslimiyet, sadece bedenle değil, ruhla olur. Kalbi Allah'a ﷻ teslim olmayanın eliyle yaptığı kurban, sadece bir zahirdir; batın boş kalır. Yani asıl mesele, bıçağın neyi kestiği değil; kalbin neyi serbest bıraktığıdır.

Asıl kurban, gözle görünen değil; kalpte gizlenen şeydir. Boğazlamamız gereken kurban onlardır. **Kimi için bu bir mal sevgisidir, kimi için evlat, kimi için makam, kibir ya da**

ihtirastır. Her insanın gönlünde, Allah ﷻ ile arasına giren bir İsmail vardır. **Kurban, işte o engelleri fark etmek ve onları seccadeye yatırıp kalpten salıvermek için bir fırsattır.** Bıçak neyi keserse kessin, **kalbin Allah ﷻ uğruna neyi özgür bıraktığıdır önemli olan.** Çünkü Hz. İbrahim'in kalbi Hz.İsmail'e değil, Allah'a ﷻ bağlıydı; bu yüzden oğlunu özgürce feda edebildi. **Yani mesele, bıçağın neyi kestiği değil; kalbin nelerden vazgeçtiğidir.**

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: مَا عَمِلَ آدَمِيُّ مِنْ عَمَلٍ يَوْمَ النَّحْرِ أَحَبَّ إِلَى اللَّهِ مِنْ
إِهْرَاقِ الدَّمِ

“İnsanların Kurban gününde yaptıkları amellerin en sevimsisi, Allah’a ﷻ kurban kanı akıtmaktır.”⁵

Hadîsin ruhuna dikkat edelim: Kan akıtmak kıymetlidir, evet... Lakin **bu kan, bir kalp niyetine bağlı olarak akıtıldığında değer kazanır.** Aksi takdirde kurban, sadece bir gelenek olur; oysa biz, **gelenegin değil, ibadetin peşindeyiz.** Kurban, takvânın ete kemiğe büründüğü bir imtihandır.

Kurban, bir mekteptir. Bu mektepte ilk ders **sadakattir.** Kulun Rabbiyle olan bağını güçlendirmesi, O'na olan güvenini yenilemesidir. Tıpkı Hz. İbrahim'in, tıpkı Hz. İsmail'in yaptığı gibi... Onlar sadece bir sınavı geçmediler; **kıyamete dek insanlığa örnek olacak bir iz bıraktılar.**

⁵ Tirmizî, Edâhî, 1.

İkinci ders, şükrandır. Kurban, aynı zamanda Allah'ın ﷻ nimetlerini hatırlama ve O'na şükretme vesilesidir. Zira O ﷻ buyurur:

لِيَشْهَدُوا مَنَفِعَ لَهُمْ وَيَذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ فِي أَيَّامٍ مَّعْلُومَاتٍ
عَلَىٰ مَا رَزَقَهُمْ مِّنْ بَهِيمَةِ الْأَنْعَامِ

“Ta ki kendilerine ait birtakım faydaları görsünler ve kendilerine rızık olarak verdiği hayvanlar üzerine belirli günlerde Allah’ın adını ansınlar...”⁶

Bu ayet bize gösteriyor ki kurban; Allah'ın ﷻ rızkını tanımak, onun üzerindeki nimet bilincini tazelemek ve bu nimet karşısında secdeye kapanmak demektir. O halde kurban keserken sadece bıçağımızı değil, şükürümüzü, takvamızı, niyetimizi de keskinleştirmeliyiz.

Unutmayalım: Kurban bir semboldür, evet. Ama o sembol, içini doldurmazsak, derinliğini kavramazsak, birer ritüele dönüşür. Oysa biz ibadetlerimize ruh kazandıran müminler olmakla sorumluyuz. Kurbanı, Hz. İbrahim'in hayatında bir kıssadan ibaret görürsek, onu tarihsel bir anlatıya hapsederiz. Oysa kurban, her yıl yeniden inşa ettiğimiz manevî bir Mescid-i Haramdır; içinde secde, teslimiyet ve aşk vardır.

⁶ Hac, 22/28.

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: يَا فَاطِمَةُ، قُومِي إِلَى أُضْحِيَّتِكَ، فَاشْهَدِيهَا، فَإِنَّهُ
يُغْفِرُ لَكَ بِأَوَّلِ قَطْرَةٍ مِنْ دَمِهَا

***“Ey Fatıma! Kalk, kurbanının başına git.
Onun kanından ilk damla aktığında,
Allah ﷻ senin geçmiş günahlarını bağışlar.”⁷***

Bu hadis, kurbanın sadece hayvana değil, **kulun geçmişine de yönelen bir bıçak** olduğunu gösterir. Kurban, sadece bir kesim değil, **bir arınmadır**. Her damlada geçmişten bir yük hafifler, her tekbirde gönül daha da yücelir.

Allah’ım! Bizleri, İbrahim ve İsmail aleyhisselâm gibi Sana teslim olan kullardan eyle! Kalpleri ihlâsla dolan, iradeleri senin emrine ram olanlardan eyle! Kurbanlarımızı kabul buyur, bizi sana yakın kılacak salih amellerle yaşayanlardan eyle! Niyetlerimizi halis, amellerimizi makbul, kalplerimizi mahzun ama umutlu kıl!

وَأَخِرُ دَعْوَاهُمْ أَنِ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، **الفاتحه**

⁷ Hâkim, Müstedrek, 4/237.